

Obsah

Přehled použitých zkratk	11
1 Stárnutí, stáří a sociální gerontologie	13
1.1 O stárnutí, stáří a seniorech	13
1.1.1 Členění věkových kategorií v dospělosti a ve stáří	14
1.1.2 Charakteristika stárnutí a stáří	14
1.1.3 Teorie stárnutí aneb proč stárneme	16
1.1.4 Životní změny ve stáří	18
1.1.5 Aspekty stárnutí	19
1.2 Gerontologie a další obory	23
1.3 Postoje, adaptace a reakce na stáří	24
1.4 Stárnutí populace, demografický vývoj	26
2 Péče o seniory v České republice – současná situace a možnosti	29
2.1 Malá retrospektiva	29
2.2 Současná situace v poskytování sociálních služeb	30
2.3 Současná situace v poskytování sociálních služeb seniorům	32
2.4 Postoj společnosti ke stáří a ageismus	34
2.4.1 Ageismus, mýty a předsudky o stáří	35
2.5 Zákonné normy v sociální oblasti	41
2.5.1 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů	41
2.5.2 Zákon č. 109/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách	48
2.5.3 Vyhláška č. 505/2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách	48
2.5.4 Vyhláška č. 239/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů	49
2.5.5 Listina základních práv a svobod – ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ...	49
2.6 Ochrana práv seniorů a jiných skupin; etické normy významné při poskytování sociální služby seniorům	49
2.6.1 Charakteristika vybraných dokumentů	50
2.6.2 Právní normy	52
2.6.3 Povinnosti klientů a práva pracovníků	52
2.6.4 Etické principy a normy při poskytování sociálních služeb seniorům	54
2.6.5 Charakteristika etických kodexů	55
2.7 Druhy zřizovatelů a poskytovatelů sociálních služeb	58
2.8 Financování sociálních služeb	59
2.9 Podmínky poskytování pobytových sociálních služeb	61
2.9.1 Registrace poskytovatele	62
2.9.2 Podmínky přijetí uživatele do pobytového sociálního zařízení	65

2.9.3	Možnosti přijetí a poskytování sociální služby v pobytovém sociálním zařízení pro seniory	65
2.9.4	Smlouva o poskytování sociálních služeb	66
2.9.5	Standardy kvality sociálních služeb	70
2.9.6	Vedení dokumentace o poskytování služby	75
2.10	Režim dne v pobytovém sociálním zařízení, domácí a návštěvní řád	79
2.10.1	Přijetí klienta do zařízení a průběh poskytování sociální služby	79
2.10.2	Domácí řád a návštěvní řád	81
2.10.3	Provozní řád v domově pro seniory a v domově se zvláštním režimem	83
2.11	Personální požadavky a náplň práce pracovníků v pobytových sociálních zařízeních	86
2.11.1	Sociální pracovník	86
2.11.2	Pracovník v sociálních službách	92
2.11.3	Zdravotničtí pracovníci	97
2.12	Služby poskytované v domovech pro seniory a v domovech se zvláštním režimem	114
2.12.1	Služby poskytované ze zákona	114
2.12.2	Další činnosti poskytované v pobytovém sociálním zařízení	122
3	Kvalita a hodnocení kvality poskytovaných sociálních služeb v pobytových zařízeních pro seniory	133
3.1	Standardy kvality sociálních služeb	134
3.1.1	Inspekce kvality sociálních služeb a dodržování standardů	135
3.2	Supervize, intervize	139
3.3	Systémy kvality	141
3.4	Benchmarking	141
3.5	Stížnosti/management stížností	143
3.6	Další možnosti a způsoby hodnocení kvality poskytovaných sociálních služeb	145
3.6.1	Indikátory kvality	145
3.6.2	Audity	145
3.6.3	Řízení rizik z pohledu programu kontinuálního zvyšování kvality – management rizik	146
3.6.4	Zjišťování spokojenosti uživatelů služeb v pobytových sociálních zařízeních	147
4	Zjišťování potřeb uživatelů a individuální plánování průběhu sociální služby	157
4.1	Význam individuálního plánování sociální služby v pobytových sociálních zařízeních	157
4.2	Činnost pracovního týmu při individuálním plánování sociální služby	160

4.2.1	Koordinátor individuálního plánování	161
4.2.2	Klíčový pracovník	162
4.2.3	Důvěrník klienta	166
4.2.4	Moderátor	166
4.2.5	Příbuzní a jiné blízké osoby klienta	166
4.3	Potřeby a osobní cíle uživatelů	167
4.3.1	Potřeby klientů	167
4.3.2	Osobní cíle	171
4.3.3	Zjišťování individuálních potřeb klientů	173
4.4	Metody a způsoby zjišťování individuálních potřeb a osobních cílů u nekomunikujících klientů	175
4.4.1	Význam komunikace a zjišťování individuálních potřeb u nekomunikujících klientů	175
4.4.2	Kategorie nekomunikujících klientů	176
4.4.3	Techniky a způsoby zjišťování potřeb nekomunikujících klientů	178
4.4.4	Metody zjišťování individuálních potřeb a osobních cílů vhodné pro klienty komunikující i s poruchou komunikace ...	180
4.5	Individuální plánování jako proces	182
4.5.1	Činnost klíčového pracovníka a pracovního týmu podle čtyř částí procesu individuálního plánování	183
4.5.2	Překážky a problémy při individuálním plánování sociální služby	187
4.5.3	Nejčastější chyby při individuálním plánování sociální služby ...	187
4.5.4	Změny osobních cílů a činností v individuálním plánování – přehodnocení procesu poskytování sociální služby	188
4.6	Dokumentace pro individuální plán klienta	189
4.7	Význam individuálního plánování pro zařízení	190
4.8	Metody a způsoby podpory klienta	193
4.8.1	Koncept bazální stimulace	193
4.8.2	Kraniosakrální terapie	197
5	Ošetrovatelský proces u seniorů v bytovém sociálním zařízení	201
5.1	Úvod do problematiky poskytování ošetrovatelské péče klientům v bytových zařízeních	201
5.2	Význam ošetrovatelství, ošetrovatelského procesu a kvalitní ošetrovatelské praxe	202
5.3	Realizace ošetrovatelského procesu u seniorů v bytových sociálních zařízeních a specifické odlišnosti	205
5.3.1	Odlišnosti při sběru informací a zhodnocení/posouzení klienta	205
5.3.2	Odlišnosti při stanovení ošetrovatelských diagnóz	207
5.3.3	Odlišnosti při tvorbě ošetrovatelského plánu	209
5.3.4	Odlišnosti při realizaci ošetrovatelské péče	210
5.3.5	Odlišnosti při hodnocení efektu poskytované ošetrovatelské péče	210

5.3.6	Specifika ošetrovateľského procesu u klientů s omezenou komunikací	211
5.4	Problematika práce sestry v pobytových sociálních zařízeních	212
5.5	Přínos geriatrického ošetrovateľství pro seniory v pobytových sociálních zařízeních	213
5.6	Náročnost ošetrovateľské péče u seniorů	213
5.6.1	Zdravotní stav seniorů a jejich soběstačnost	213
5.6.2	Geriatrické syndromy	216
5.7	Přístup k seniorům při poskytování ošetrovateľské péče	217
5.8	Vedení ošetrovateľské dokumentace	218
5.8.1	Tvorba formulářů ošetrovateľské péče	219
5.8.2	Nakládání s ošetrovateľskou dokumentací po ukončení pobytu klienta	221
6	Komunikace se seniory	223
6.1	O komunikaci	223
6.1.1	Verbální a neverbální komunikace	223
6.1.2	Komunikace podle charakteru rozhovoru	228
6.2	Význam komunikace a specifické odlišnosti komunikace v gerontologii	228
6.2.1	Faktory ovlivňující komunikaci se seniory	229
6.2.2	Základy vedení rozhovorů se seniory	229
6.2.3	Rozhovory s klienty	230
6.2.4	Nejčastější chyby v komunikaci se seniory	231
6.2.5	Doporučení pro komunikaci sestry s klientem podle Maastrichtského anamnesticko-poradenského inventáře	233
6.2.6	Morální a etická stránka řeči – evalvacce a devalvacce	235
6.2.7	Pomoc druhým s emocí	236
6.3	Komunikace s problémovými skupinami klientů	237
6.4	Možnosti v komunikaci s nekomunikujícími klienty, klienty s poruchou řeči a vědomí, se specifickými potřebami a s demencí	238
6.4.1	Reminiscence	238
6.4.2	Validační terapie	239
6.4.3	Rezoluční terapie	245
6.4.4	Preterapie	246
6.5	Alternativní a augmentativní metody/komunikační techniky	250
6.5.1	Usnadňovaná komunikace	250
6.5.2	Různé systémy augmentativní a alternativní komunikace	251
7	Edukace v pobytových sociálních zařízeních	255
7.1	Obecně o edukaci	255
7.2	Charakteristika a význam edukace v pobytových sociálních zařízeních	257
7.3	Edukace klientů v pobytových sociálních zařízeních	257
7.4	Podmínky pro edukaci a zásady pro její realizaci	259
7.5	Postupy edukace pro jednotlivé skupiny	260

7.5.1	Edukace zájemců	260
7.5.2	Edukace klientů před přijetím do zařízení	261
7.5.3	Edukace klientů při přijetí a během pobytu v zařízení	262
7.5.4	Edukace příbuzných a jiných blízkých osob klientů	265
7.5.5	Edukace klienta při propuštění a ukončení poskytování služeb	266
7.5.6	Edukace pozůstalých po úmrtí klienta	266
7.6	Význam komunikace v edukaci	267
7.7	Vedení dokumentace o edukaci	268
8	Duchovní potřeby klientů v pobytových zařízeních	269
8.1	Definice spirituality	269
8.2	Spiritualita a senioři	269
8.3	Zjišťování, nabídka a saturace duchovních potřeb	269
8.4	Možnosti a způsoby naplnění duchovních potřeb klientů	270
8.5	Duchovní potřeby a církve	271
8.6	Duchovní potřeby a psychologická pomoc	272
8.7	Dokumentace o poskytovaných duchovních službách	273
8.8	Význam uspokojování duchovních potřeb	273
8.9	Uspokojení duchovních potřeb klientů a individuální/ošetrovatelský plán	274
9	Týrání seniorů a restriktivní opatření	277
9.1	Charakteristika, příčiny a ovlivňující faktory týrání seniorů	277
9.2	Způsoby týrání seniorů	277
9.3	Legislativa a právní normy vztahující se k týrání seniorů	280
9.4	Restrikce/opatření omezující pohyb osob	282
9.5	Problémové chování, jeho příčiny a projevy	286
10	Uplatnění emoční inteligence při péči o seniory	289
PŘÍLOHY	293	
Příloha 1:	Etický kodex inspektorů sociálních služeb	295
Příloha 2:	Etický kodex sociálních pracovníků České republiky	299
Příloha 3:	Etický kodex sester vypracovaný Mezinárodní radou sester	303
Příloha 4:	Etický kodex zdravotnického pracovníka nelékařských oborů	308
Příloha 5:	Povinnosti pečovatele	310
Literatura	313	
Rejstřík	319	